

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Χημική κινητική

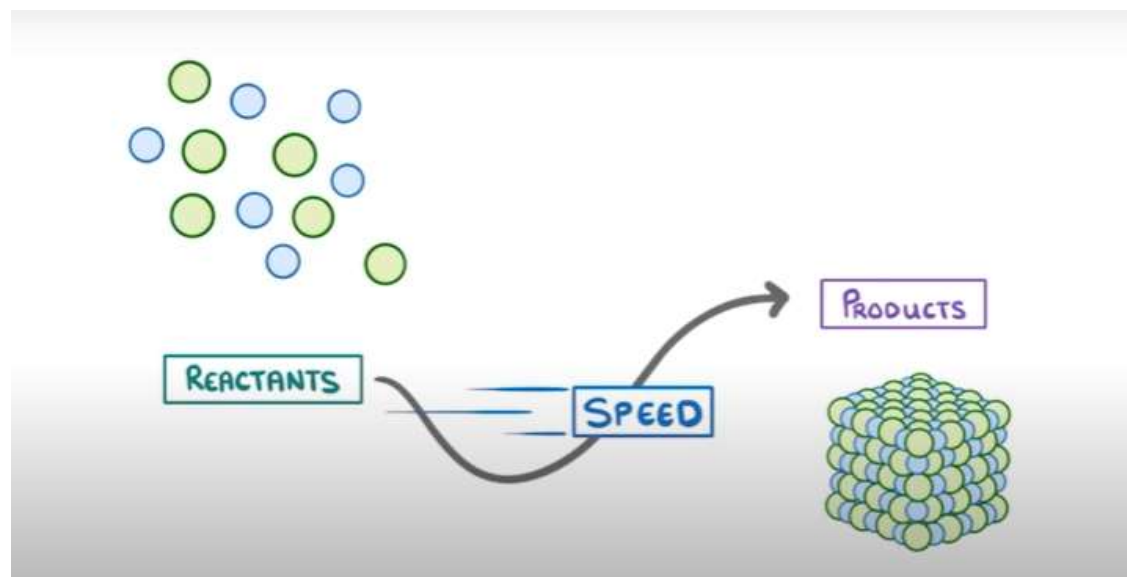

Διάλεξη 2^η

Δρ. Ανθή Πανάρα
Χημικός, MSc, PhD

Ορισμοί

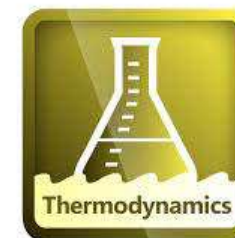
- Χημική κινητική είναι ο τομέας της Χημείας, ο οποίος ασχολείται με την ταχύτητα και το μηχανισμό των χημικών αντιδράσεων.
- Μηχανισμός χημικής αντίδρασης είναι το σύνολο των στοιχειωδών αντιδράσεων, οι οποίες σαν τελικό αποτέλεσμα έχουν τη συνολική αντίδραση.

Για τη μελέτη της χημικής κινητικής → Εργαζόμαστε σε συστήματα που βρίσκονται μακριά από τη θέση ισορροπίας.

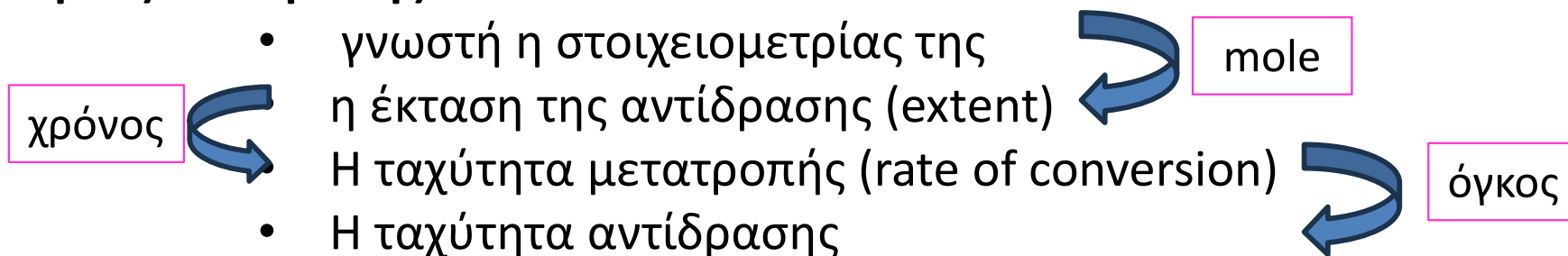
Η **θερμοδυναμική** μας έδωσε απάντηση για το αν γίνεται αυθόρμητα ή όχι μια αντίδραση (ΔG), αλλά **δε** μας δίνει απαντήσεις:

- για το πόσο αργά ή πόσο γρήγορα συμβαίνει μια αντίδραση
- για τις ποσότητες των αντιδρώντων που καταναλώνονται ή των προϊόντων που σχηματίζονται κατά τη διάρκεια της αντίδρασης

Κινητική: Ενδεικτική της ταχύτητας μίας αντίδρασης και των προϊόντων που επηρεάζουν

Παράμετροι που είναι σημαντικές για τον καθορισμό της ταχύτητας μιας αντίδρασης:

Συμβολική έκφραση της αντίδρασης

$$0 = 3C + D - 2A - B$$

$$0 = \sum v_j$$

Όπου J: αντιστοιχεί στις ουσίες

v_j : στους αντίστοιχους στοιχειομετρικούς συντελεστές

$$v_A = -2, v_B = -1, v_C = +3, v_D = +1$$

+ Θετικό για τα προϊόντα

- Αρνητικό για τα αντιδρώντα

Πρόοδος και έκτασης αντίδρασης

Πώς ορίζεται η πρόοδος και η έκταση μιας αντίδρασης;

Σε απλές αντιδράσεις, σε ένα κλειστό σύστημα, χωρίς τη μεταβολή του όγκου,

Με στοιχειομετρία γνωστή, ανεξάρτητη του χρόνου και χωρίς την ύπαρξη ενδιάμεσων σταδίων, η πρόοδος της αντίδρασης ορίζεται από την εξίσωση:

$$\xi = \frac{(n_x - n_{x,0})}{\nu_x} = \frac{\Delta n_x}{\nu_x}$$

Όπου:

$n_{x,0}$: είναι η αρχική ποσότητα του αντιδρώντος ή του προϊόντος σε μηδενικό χρόνο

n_x : η ποσότητα του αντιδρώντος ή του προϊόντος σε χρόνο t ,

ν_x : ο στοιχειομετρικός συντελεστής

Η έκταση της αντίδρασης αποτελεί μέτρο της εξέλιξης σε κάθε χρονική στιγμή και ορίζεται από την εξίσωση:

$$d\xi = \frac{dn_1}{\nu_1} = \frac{dn_2}{\nu_2} = \dots = \frac{dn_i}{\nu_i}$$

Από ποια σχέση δίνεται ο αριθμός των γραμμομορίων n_i κάθε συστατικού A_i σε χρόνο t ;

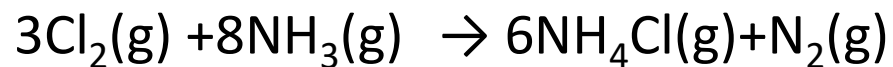
$$n_i = n_i^0 \pm \nu_i \xi$$

ξ : πρόοδος της αντίδρασης,
 ν_i : στοιχειομετρικοί συντελεστές,
 n_i^0 : αριθμός γραμμομορίων σε χρόνο $t=0$.

- + Θετικό για τα προϊόντα
  - Αρνητικό για τα αντιδρώντα
- ξ : μεταβάλλεται με το χρόνο και αποτελεί φυσική μεταβλητή της αντίδρασης)

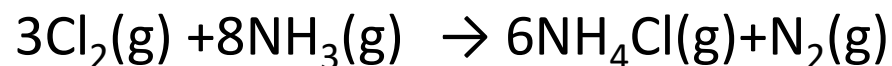
Δίνεται η ακόλουθη αντίδραση:

Αν για $t=0$: $n_{\text{Cl}_2}(0)=0.5 \text{ mol}$, $n_{\text{NH}_3}(0)=0.8 \text{ mol}$, $n_{\text{NH}_4\text{Cl}}(0)=0.1 \text{ mol}$, $n_{\text{N}_2}(0)=0$ και $\xi=0.05 \text{ mol}$. Να υπολογιστεί ο αριθμός των γραμμομορίων n_i κάθε προϊόντος και αντιδρώντος σε χρόνο t :

Δίνεται η ακόλουθη αντίδραση:

Αν για $t=0$: $n_{\text{Cl}_2}(0)=0.5 \text{ mol}$, $n_{\text{NH}_3}(0)=0.8 \text{ mol}$, $n_{\text{NH}_4\text{Cl}}(0)=0.1 \text{ mol}$, $n_{\text{N}_2}(0)=0$ και $\xi=0.05 \text{ mol}$. Να υπολογιστεί ο αριθμός των γραμμομορίων n_i κάθε προϊόντος και αντιδρώντος σε χρόνο t .

Απάντηση:

$$n_i = n_i^0 \pm \nu_i \xi$$

τότε:

$$n_{\text{Cl}_2}(t) = (0.5 - 3 \times 0.05) \text{ mol} \rightarrow n_{\text{Cl}_2}(t) = 0.35 \text{ mol}$$

$$n_{\text{NH}_3}(t) = (0.8 - 8 \times 0.05) \text{ mol} \rightarrow n_{\text{NH}_3}(t) = 0.4 \text{ mol}$$

$$n_{\text{NH}_4\text{Cl}}(t) = (0.1 + 6 \times 0.05) \text{ mol} \rightarrow n_{\text{NH}_4\text{Cl}}(t) = 0.4 \text{ mol}$$

$$n_{\text{N}_2}(t) = (0 + 1 \times 0.05) \text{ mol} \rightarrow n_{\text{N}_2}(t) = 0.05 \text{ mol}$$

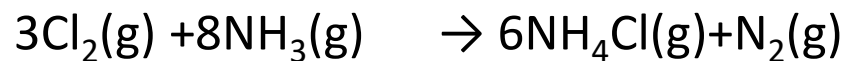
Πως ορίζεται η τιμή ξ_{max} ;

Η μέγιστη τιμή της προόδου αντίδρασης, ξ_{max} , είναι η τιμή για την οποία ένα τουλάχιστον από τα αντιδρώντα **καταναλώνεται** πλήρως (περιοριστικό αντιδρών).

$$0 = n_i^0 - \nu_i \xi_{max}$$

Δίνεται η ακόλουθη αντίδραση:

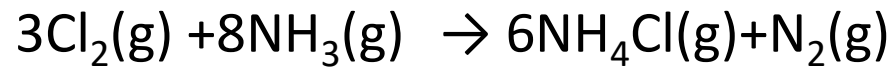

Αν για $t=0$: $n_{\text{Cl}_2}(0)=0.5 \text{ mol}$, $n_{\text{NH}_3}(0)=0.8 \text{ mol}$, $n_{\text{NH}_4\text{Cl}}(0)=0.1 \text{ mol}$, $n_{\text{N}_2}(0)=0$ και $\xi_{max}=0.1 \text{ mol}$. Να υπολογιστεί ο αριθμός των γραμμομορίων n_i κάθε προϊόντος και αντιδρώντος σε χρόνο t . Ποιο είναι το αντιδρών που καθορίζει την τιμή του ξ_{max} ;

Δίνεται η ακόλουθη αντίδραση:

Αν για $t=0$: $n_{\text{Cl}_2}(0)=0.5 \text{ mol}$, $n_{\text{NH}_3}(0)=0.8 \text{ mol}$, $n_{\text{NH}_4\text{Cl}}(0)=0.1 \text{ mol}$, $n_{\text{N}_2}(0)=0$ και $\xi_{\text{max}}=0.1 \text{ mol}$. Να υπολογιστεί ο αριθμός των γραμμομορίων n_i κάθε προϊόντος και αντιδρώντος σε χρόνο t . Ποιο είναι το αντιδρών που καθορίζει την τιμή του ξ_{max} ;

Απάντηση:

$$n_{\text{Cl}_2}(t) = (0.5 - 3 \times 0.1) \text{ mol} \rightarrow n_{\text{Cl}_2}(t) = 0.2 \text{ mol}$$

$$n_{\text{NH}_3}(t) = (0.8 - 8 \times 0.1) \text{ mol} \rightarrow \mathbf{n_{\text{NH}_3}(t) = 0 \text{ mol}}$$

$$n_{\text{NH}_4\text{Cl}}(t) = (0.1 + 6 \times 0.1) \text{ mol} \rightarrow n_{\text{NH}_4\text{Cl}}(t) = 0.7 \text{ mol}$$

$$n_{\text{N}_2}(t) = (0 + 1 \times 0.1) \text{ mol} \rightarrow n_{\text{N}_2}(t) = 0.1 \text{ mol}$$

Η τιμή του ξ_{max} καθορίζεται από την NH_3 , γιατί καταναλώνεται πλήρως (περιοριστικό αντιδρών).

Πώς ορίζεται το ποσοστό μετατροπής f και πώς υπολογίζεται;

$$f = \frac{\xi}{\xi_{max}}$$

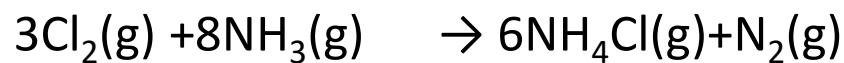
$$(1) \rightarrow n_l = n_l^0 - \nu_l \xi \rightarrow \xi = \frac{n_l^0 - n_l}{\nu_l}$$

$$0 = n_l^0 - \nu_l \xi_{max} \quad (2) \rightarrow \xi_{max} = \frac{n_l^0}{\nu_l}$$

$$f = \frac{\xi}{\xi_{max}} = \frac{\frac{n_l^0 - n_l}{\nu_l}}{\frac{n_l^0}{\nu_l}} = \frac{n_l^0 - n_l}{n_l^0} = 1 - \frac{n_l}{n_l^0}$$

Δίνεται η ακόλουθη αντίδραση:

Αν για $t=0$: $n_{\text{Cl}_2}(0)=0.5$ mol, $n_{\text{NH}_3}(0)=0.8$ mol, $n_{\text{NH}_4\text{Cl}}(0)=0.1$ mol, $n_{\text{N}_2}(0)=0$ και $\xi=0.05$ mol και $\xi_{max}=0.1$ mol . Να υπολογιστεί το ποσοστό μετατροπής f

Απάντηση:

$$f = \frac{\xi}{\xi_{max}} = \frac{0.05}{0.1} = 0.5$$

Ταχύτητα μετατροπής-έκταση της αντίδρασης στο χρόνο

Η ταχύτητα μετατροπής για μια αντίδραση που γίνεται:

- κλειστό σύστημα,
- με γνωστή στοιχειομετρία

ορίζεται από την εξίσωση:

$$\dot{\xi} = \frac{d\xi}{dt} = \frac{1}{\nu_x} \frac{dn_x}{dt}$$

Όπου:

n_x : η ποσότητα του αντιδρώντος ή του προϊόντος σε χρόνο t ,

ν_x : ο στοιχειομετρικός συντελεστής

Προσοχή στο σύμβολο!

Ταχύτητα αντίδρασης

Η ταχύτητα της αντίδρασης ορίζεται ως η ταχύτητα μετατροπής ανά μονάδα όγκου για μια αντίδραση:

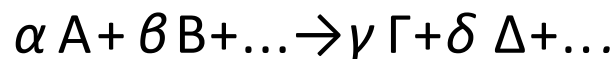
- γνωστής χημειομετρίας.
- για ένα κλειστό ομοιογενές σύστημα,

Η ταχύτητα της αντίδρασης δίνεται από την εξίσωση:

$$u = \frac{\dot{\xi}}{V} = \frac{1}{V} \frac{d\xi}{dt} = \frac{1}{\nu_x V} \frac{dn_x}{dt} \Rightarrow u = \frac{1}{\nu_x} \frac{dn_x}{V dt} = \frac{1}{\nu_x} \frac{dc_x}{dt}$$

Για σταθερό όγκο

Ταχύτητα αντίδρασης και ταχύτητα κατανάλωσης/σχηματισμού

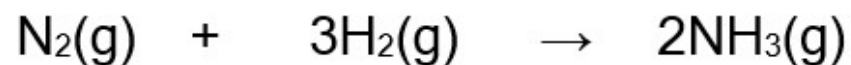

$$u = -\frac{1}{\alpha} \frac{d[A]}{dt} = -\frac{1}{\beta} \frac{d[B]}{dt} = \dots = \frac{1}{\gamma} \frac{d[\Gamma]}{dt} = \frac{1}{\delta} \frac{d[\Delta]}{dt} = \dots$$

$$u = \frac{U_A}{\alpha} = \frac{U_B}{\beta} = \frac{U_\Gamma}{\gamma} = \frac{U_\Delta}{\delta}$$

u_i : Η ταχύτητα κατανάλωσης/ σχηματισμού του i (οποιαδήποτε συστατικού)

Η ταχύτητα της αντίδρασης είναι ανεξάρτητη της επιλογής του αντιδρώντος ή του προϊόντος

$$u = -\frac{d[\text{N}_2]}{dt} = -\frac{1}{3} \frac{d[\text{H}_2]}{dt} = \frac{1}{2} \frac{d[\text{NH}_3]}{dt}$$

$$u = \frac{U_{\text{N}_2}}{1} = \frac{U_{\text{H}_2}}{3} = \frac{U_{\text{NH}_3}}{2}$$

Μέση Ταχύτητα αντίδρασης

Η ταχύτητα της αντίδρασης μπορεί να εκφραστεί είτε η αύξηση της συγκέντρωσης ενός προϊόντος ανά μονάδα χρόνου είτε η μείωση της συγκέντρωσης ενός αντιδρώντος ανά μονάδα χρόνου.

Η **μέση ταχύτητα** του B κατά τη διάρκεια συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος δίνεται από την μεταβολή της συγκέντρωσης του B προς την μεταβολή του χρόνου:

$$\begin{aligned} \text{Average rate of appearance of B} &= \frac{\text{change in concentration of B}}{\text{change in time}} \\ &= \frac{[B] \text{ at } t_2 - [B] \text{ at } t_1}{t_2 - t_1} = \frac{\Delta[B]}{\Delta t} \end{aligned}$$

Οι αγκύλες στο [B] υποδεικνύουν μοριακή συγκέντρωση (molarity). Η μεταβολή ισούται με τη διαφορά της τελικής από την αρχική τιμή.

Μέση Ταχύτητα αντίδρασης

Πώς υπολογίζεται η μέση ταχύτητα ενός αντιδρώντος;

Η μέση ταχύτητας του A κατά τη διάρκεια συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος δίνεται από την μεταβολή της συγκέντρωσης του A προς την μεταβολή του χρόνου:

$$\begin{aligned}\text{Average rate of disappearance of A} &= -\frac{\text{change in concentration of A}}{\text{change in time}} \\ &= -\frac{\Delta[A]}{\Delta t}\end{aligned}$$

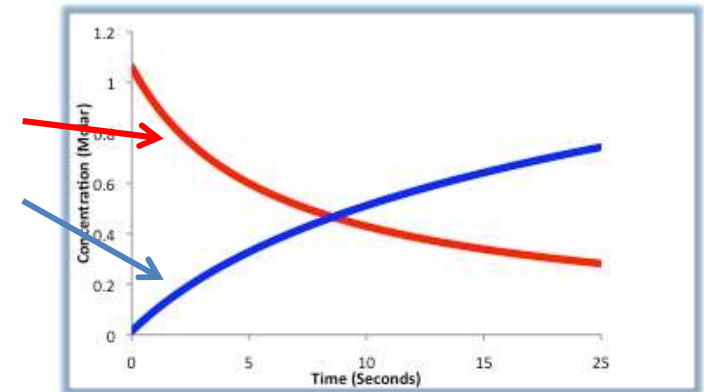
- ❖ Οι αγκύλες στο [A] υποδεικνύουν μοριακή συγκέντρωση (molarity).
- ❖ Η μεταβολή ισούται με τη διαφορά της τελικής από την αρχική τιμή.
- ❖ Επειδή η ταχύτητα της αντίδρασης είναι θετικό μέγεθος, θα πρέπει η **κατανάλωση ενός αντιδρώντος να υποδεικνύεται με μείον (-) μπροστά από την τιμή του κλάσματος.**

Γραφική παράσταση της σχέσης των αντιδρώντων- προϊόντων

Μεταβολή της συγκέντρωσης μιας ένωσης ΔC στη μονάδα του χρόνου dt (εκφράζεται από τον νόμο της ταχύτητας)

- − όταν μειώνεται η συγκέντρωση της ουσίας
- + όταν αυξάνεται η συγκέντρωση της ουσίας

Υπολογισμός μέσης ταχύτητας αντίδρασης

Να υπολογιστεί η μέση ταχύτητα της αντίδρασης, για την αντίδραση:

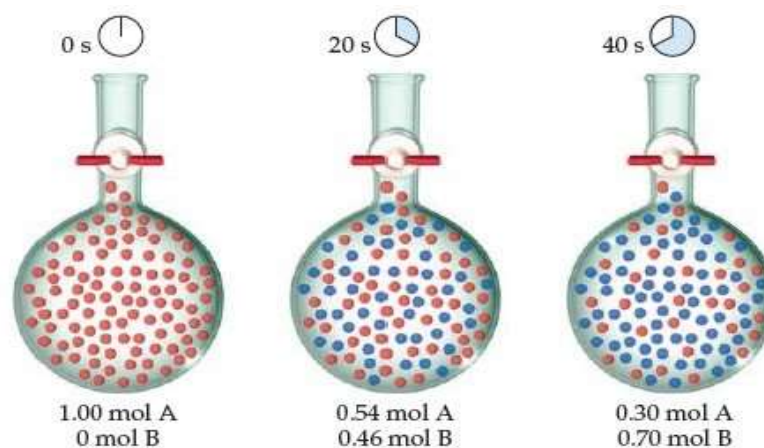

Τα κόκκινα μόρια είναι τα αντιδρώντα (A) και τα μπλε μόρια είναι τα προϊόντα (B) και η φιάλη έχει όγκο 1.00 L.

Στην αρχή της αντίδρασης ($t=0$) υπάρχει 1.00 mol A, και η συγκέντρωση του είναι $1.00 \text{ mol/L} = 1.00 \text{ M}$.

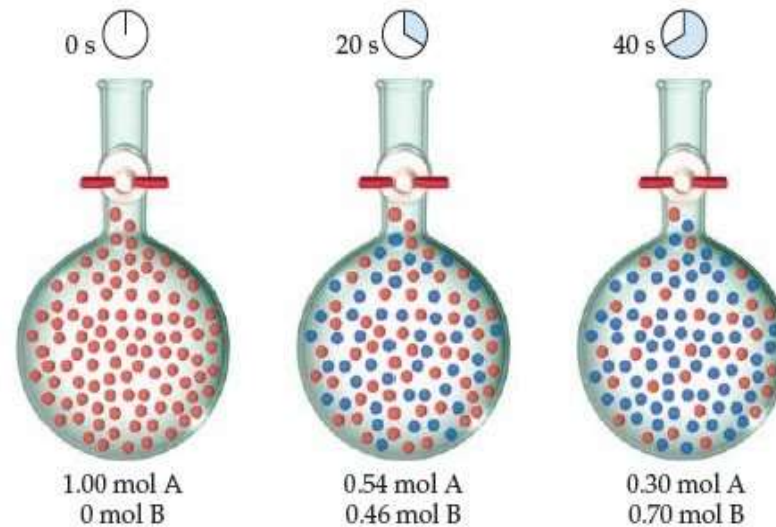
Μετά από 20 s, η συγκέντρωση του A έχει πέσει στα 0.54 M και αυτή του B έχει αυξηθεί σε 0.46 M. Το άθροισμα των συγκεντρώσεων εξακολουθεί να είναι 1.00 M, γιατί 1 mol B παράγεται για κάθε mole A που αντιδρά.

Μετά από 40 s, η συγκέντρωση του A είναι 0.30 M και αυτή του B είναι 0.70 M.

Progress of a hypothetical reaction $A \rightarrow B$. The volume of the flask is 1.0 L.

Υπολογισμός μέσης ταχύτητας αντίδρασης

Progress of a hypothetical reaction $A \rightarrow B$. The volume of the flask is 1.0 L.

Η μέση ταχύτητα εμφάνισης του B μέσα σε διάστημα 20 s από την αρχή της αντίδρασης ($t_1 = 0$ s έως $t_2 = 20$ s) είναι:

$$\text{Average rate} = \frac{0.46 \text{ M} - 0.00 \text{ M}}{20 \text{ s} - 0 \text{ s}} = 2.3 \times 10^{-2} \text{ M/s}$$

Με τον ίδιο τρόπο μπορεί να εκφραστεί η μέση ταχύτητα σε σχέση με το A.

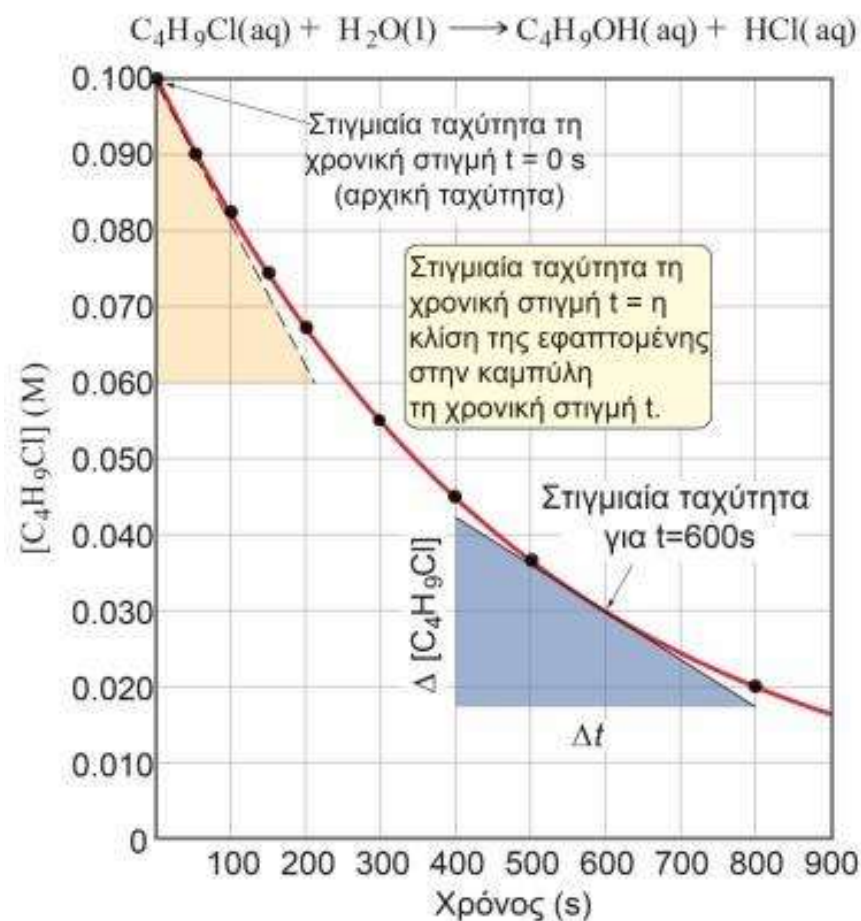
Στιγμιαία ταχύτητα

Πως ορίζεται η στιγμιαία ταχύτητα;

Η ταχύτητα της αντίδρασης **μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή** και όχι καθ' όλη τη διάρκεια της αντίδρασης είναι η στιγμιαία ταχύτητα

Πως υπολογίζεται η στιγμιαία ταχύτητα;

Από την κλίση της εφαπτομένης της καμπύλης αντίδρασης (καμπύλη συγκέντρωσης / χρόνου)

Νόμος δράσεις των μαζών

Εμπειρικός προσδιορισμός της ταχύτητας μιας αντίδρασης σε συνάρτηση με τις συγκεντρώσεις των αντιδρώντων

Οι Νόμοι Ταχύτητας & Τάξη Αντίδρασης

Δίνεται η παρακάτω γενική αντίδραση:

Όπου:

- A και B: τα αντιδρώντα
- a, b: οι στοιχειομετρικοί συντελεστές της ισοσταθμισμένης αντίδρασης.

Η εξάρτηση της ταχύτητας αντίδρασης από τη συγκέντρωση του κάθε αντιδρώντος δίνεται από μία εξίσωση που ονομάζεται νόμος της ταχύτητας.

$$v = -\frac{1}{a} \frac{\Delta[A]}{\Delta t} = -\frac{1}{b} \frac{\Delta[B]}{\Delta t} = k[A]^m[B]^n$$

Όπου k: είναι μια σταθερά που ονομάζεται σταθερά ταχύτητας.

Οι εκθέτες m και n στο νόμο της ταχύτητας:

- υποδεικνύουν πόσο ευαίσθητη είναι η ταχύτητα σε μεταβολές της [A] ή της [B]
- συνήθως δε σχετίζονται με τους συντελεστές a και b της ισοσταθμισμένης αντίδρασης.
- Για απλές αντιδράσεις οι εκθέτες είναι μικροί ακέραιοι, αλλά για πιο πολύπλοκες αντιδράσεις μπορεί να είναι αρνητικοί, μηδέν ή κλάσματα.

Οι Νόμοι Ταχύτητας & Τάξη Αντίδρασης

$$u = -\frac{1}{a} \frac{\Delta[A]}{\Delta t} = -\frac{1}{\beta} \frac{\Delta[B]}{\Delta t} = k[A]^m[B]^n$$

Οι εκθέτες m και n στο νόμο της ταχύτητας:

- Οι τιμές των εκθετών m και n καθορίζουν την τάξη αντίδρασης σε σχέση με το αντιδρών A και B, αντίστοιχα.
- Το άθροισμα των εκθετών ($m + n$) καθορίζει τη συνολική τάξη αντίδρασης. Για παράδειγμα, η αντίδραση

Τι τάξης είναι η αντίδραση ως προς το A, ως προς το B και συνολικά όταν

$$\text{Rate} = k[A]^2[B] \quad m = 2; n = 1; \text{ and } m + n = 3$$

Είναι: 2^{ης} τάξης σε σχέση με το A, 1^{ης} τάξης σε σχέση με το B, και 3^{ης} τάξης συνολικά.

k

Η σταθερά k (ή ειδική ταχύτητα)

- εξαρτάται από την θερμοκρασία
- ανεξάρτητη από τη συγκέντρωση

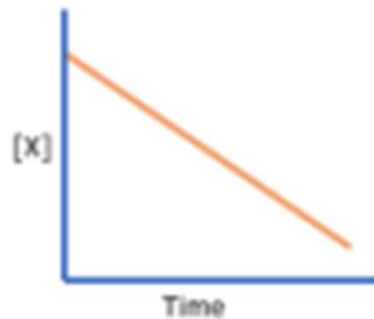
ΠΡΟΣΟΧΗ

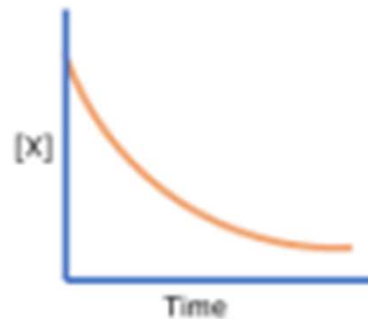
- ✓ Είναι ανεξάρτητη της συγκέντρωσης, για σύστημα του οποίου δε μεταβάλλεται ο όγκος
- ✓ Εάν μεταβάλλεται ο όγκος $\rightarrow$ μεταβάλλεται η συγκέντρωση με αποτέλεσμα να εξαρτάται και από τη συγκέντρωση
π.χ. σε ένα σύστημα που προσθέτουμε εξωτερικά διαλύτη...

Χαρακτηριστικά γραφήματα αντιδράσεων

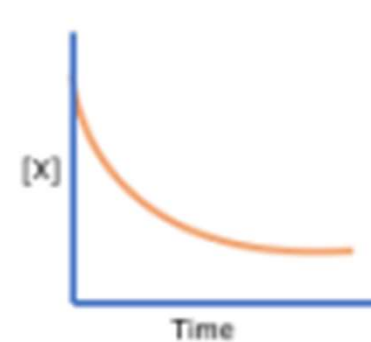
Μηδενικής τάξης

1^{ης} τάξης

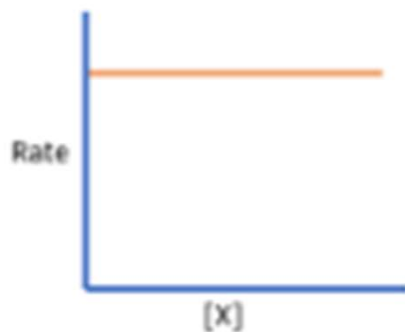

2^{ης} τάξης

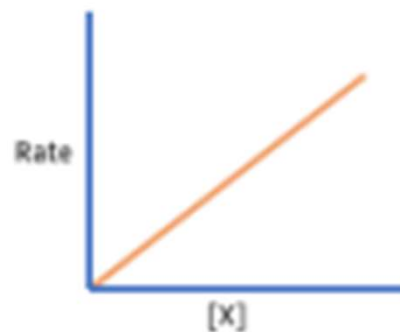

Συγκέντρωση αντιδρώντος συναρτήσει του χρόνου

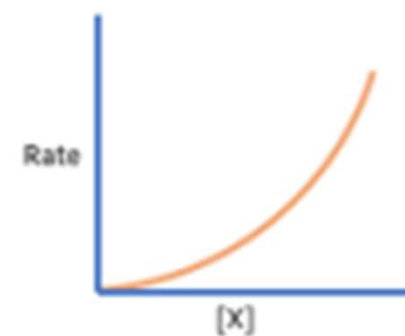
Μηδενικής τάξης

1^{ης} τάξης

2^{ης} τάξης

Ταχύτητα (ρυθμός) συναρτήσει της συγκέντρωσης

Παράδειγμα 1: Υδρόλυση ενός οξικού μεθυλεστέρα

Η τάξη της αντίδρασης προσεγγίζεται μόνο πειραματικά

Αν ήθελα να βρω την τάξη της αντίδρασης

$$v = k [\text{CH}_3\text{COOCH}_3]^1 [\text{H}_2\text{O}]^1$$

Τάξη αντίδρασης $v=1+1=2$

Αντίδραση δεύτερης τάξης

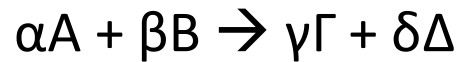
- ✓ Μπορεί να συμβεί με την προϋπόθεση ότι έχουν συγκρίσιμες συγκεντρώσεις
- ✓ Συνήθως στις υδρολύσεις έχουμε περίσσεια νερού

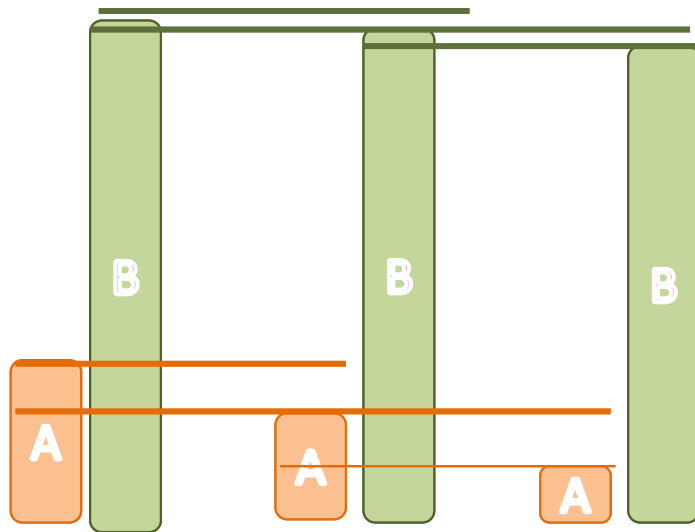
Παράδειγμα 2: υδρόλυση ενός εστέρα

Τι συμβαίνει στην πραγματικότητα;

Συνήθως 2^{ης} τάξης αντιδράσεις → προσεγγίζονται συχνά ως ψευδοπρώτης τάξης

Αν η συγκέντρωση του B παραμένει πρακτικά σταθερή...

Η συγκέντρωση του B μεταβάλλεται κατά 1%
Η συγκέντρωση του A μεταβάλλεται κατά 70%

π.χ. αντίδραση υδρόλυσης ενός εστέρα

A	B
3	1000
2	999
1	998

$$u = k [A][B] = k[B][A] = (k[B])[A] = k'[A]$$

↓
Ψευδοσταθερά k'

Η αντίδραση είναι με πολύ καλή προσέγγιση πρώτης τάξης

Παράδειγμα 2: υδρόλυση ενός εστέρα

$$u = k [\text{RCOOR}'] [\text{H}_2\text{O}]$$

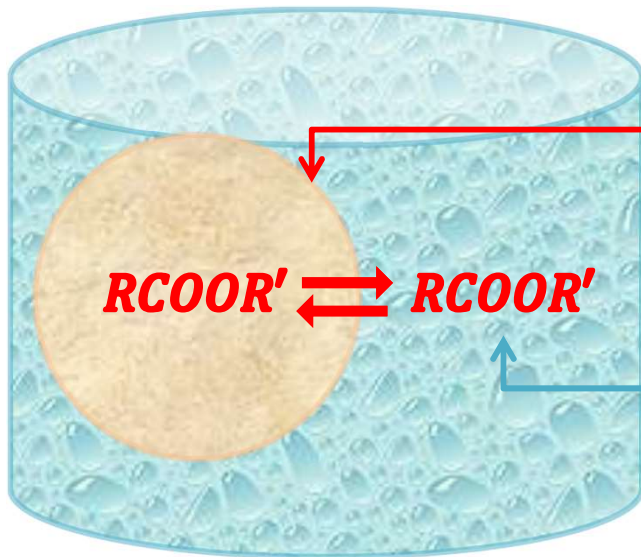
$$u = k \underbrace{[\text{H}_2\text{O}][\text{RCOOR}']}_{\text{σταθερό}} = k'$$

$$\text{σταθερό} = k' \rightarrow u = k' [\text{RCOOR}']$$

Αντίδραση ψευδοπρώτης τάξης

Παράδειγμα 3: σκευάσματα - απελευθέρωση από εναιώρημα

Επίτευξη ισορροπίας μεταξύ σωματιδίων και διαλύματος

η ποσότητα $[\text{RCOOR}']$ που εναποτίθεται στα σωματίδια του εναιωρήματος είναι ίση με την ποσότητα $[\text{RCOOR}']$ που διαλύεται

$$-\frac{d[\text{RCOOR}']}{dt} = k' [\text{RCOOR}'] = k''$$

Αντίδραση ψευδομηδενικής τάξης

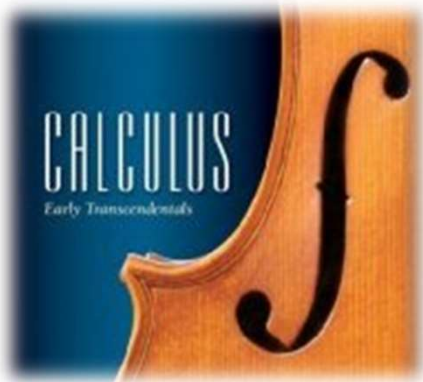
σταθερό = k''

Κανόνες ολοκλήρωσης

$$\int_{A_0}^{A_t} dx = A_t - A_0$$

$$\int_{A_0}^{A_t} \frac{d[x]}{x} = \ln[A]_t - \ln[A]_0$$

$$\int_{A_0}^{A_t} \frac{d[x]}{x^2} = -\left(\frac{1}{[A]_t} - \frac{1}{[A]_0} \right)$$

Αντιδράσεις μηδενικής τάξεως

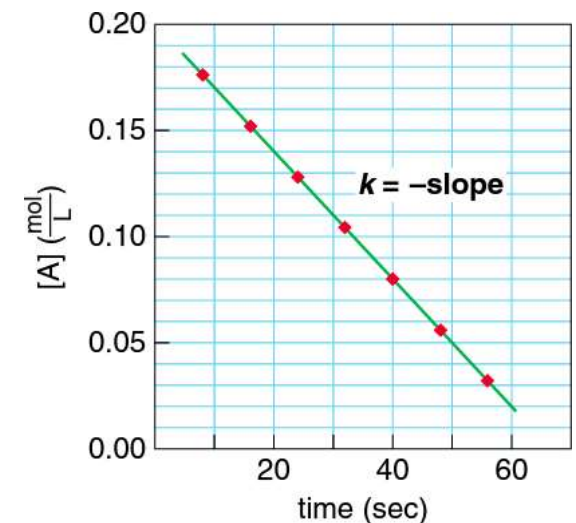
Μια αντίδραση μηδενικής τάξης είναι αυτή στην οποία η ταχύτητα εξαφάνισης του A είναι ανεξάρτητη από την [A].

Ο νόμος της ταχύτητας είναι:

$$\text{Rate} = \frac{-\Delta[A]}{\Delta t} = k$$

Ο ολοκληρωμένος νόμος μπορεί να γραφτεί και ως εξής:

$$[A]_t = -k t + [A]_0$$

Όπου $[A]_t$ είναι η συγκέντρωση του A σε χρόνο t και $[A]_0$ είναι η αρχική ταχύτητα.

- ✓ Το γράφημα $[A] - t$ δίνει ευθεία γραμμή,
- ✓ με τομή στον άξονα y ίση με $[A]_0$
- ✓ και κλίση ίση με -k

Αντιδράσεις μηδενικής τάξεως

$$u = -\frac{d[A]}{dt} \quad u = k$$

$$-\frac{d[A]}{dt} = k \Rightarrow$$

$$-d[A] = kdt \Rightarrow$$

$$\int_{A_0}^{A_t} -d[A] = k \int dt \Rightarrow$$

$$\int_{A_0}^{A_t} d[A] = -k \int dt \Rightarrow$$

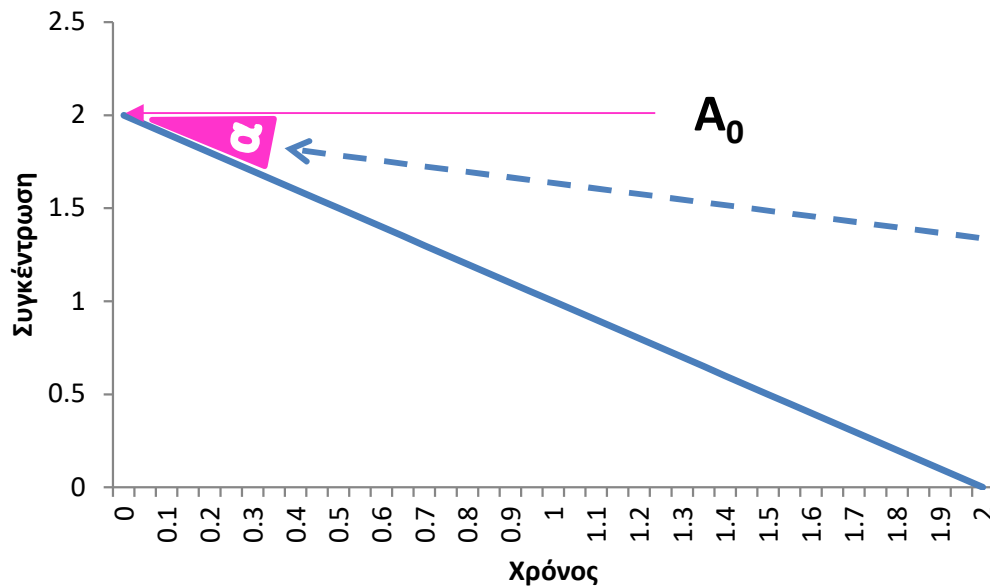
$$[A]_t - [A]_0 = -kt \Rightarrow$$

$$[A]_t = [A]_0 - kt$$

Κανόνας ολοκλήρωσης

$$\int_{A_0}^{A_t} dx = A_t - A_0$$

Διάγραμμα μιας κινητικής μηδενικής τάξης

$$A = A_0 - kt \Rightarrow k = \frac{A_0 - A}{t}$$

κλίση

Η k εκφράζεται σε $\frac{\text{mole}}{\text{L sec}}$

Χρόνος ημιζωής $t_{1/2} \rightarrow$ ο χρόνος που απαιτείται για να παραμείνει το 50% του αντιδρώντος

$$A = \frac{A_0}{2} \Rightarrow t_{1/2} = \frac{A_0}{2k}$$

Ολοκληρωμένος Νόμος της Ταχύτητας για Αντίδραση 1^{ης} τάξης

Κανόνας
ολοκλήρωσης

A → προϊόντα

t=0 [A]₀
t=t [A]_t

$$u = -\frac{d[A]}{dt} \quad u = k [A]^1$$

$$-\frac{d[A]}{dt} = k [A]^1$$

$$\frac{d[A]}{[A]} = -k dt$$

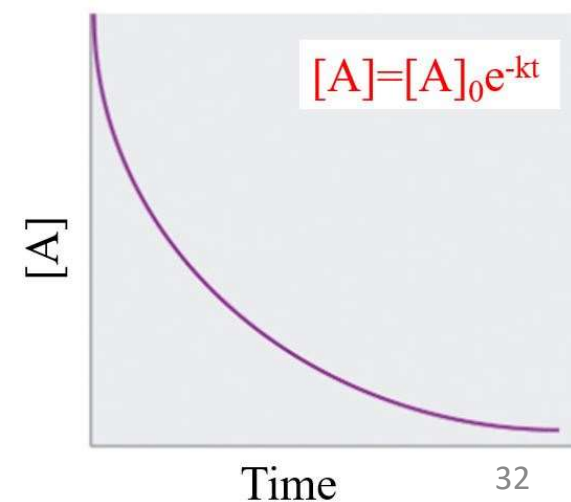
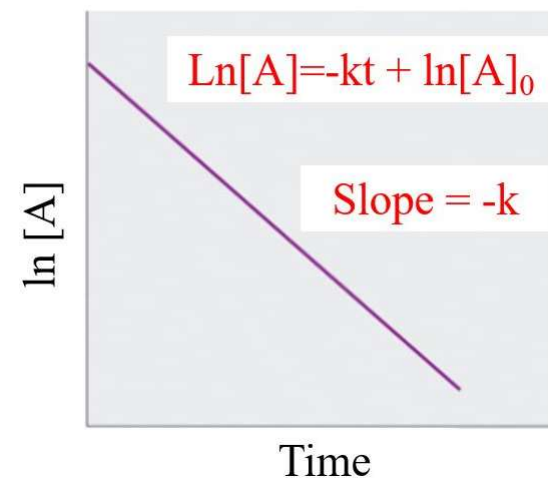
$$\int_{[A]_0}^{[A]_t} \frac{d[A]}{[A]} = -k \int_0^t dt$$

$$\ln[A]_t - \ln[A]_0 = -k t$$

$$\ln[A]_t = -k t + \ln[A]_0$$

$$[A]_t = [A]_0 e^{-kt}$$

$$\int_{A_0}^{A_t} \frac{d[x]}{x} = \ln[A]_t - \ln[A]_0$$

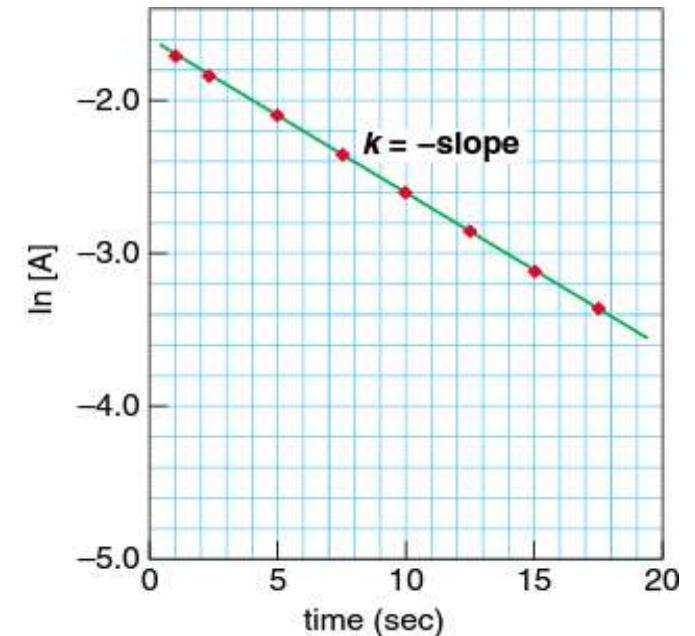

Ολοκληρωμένος Νόμος της Ταχύτητας για Αντίδραση 1^{ης} τάξης

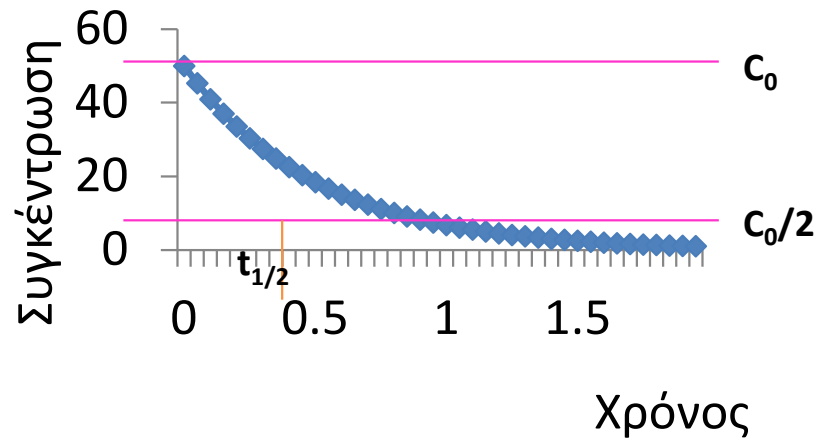
Ο ολοκληρωμένος νόμος μπορεί να γραφτεί και ως εξής:

$$\ln [A]_t = -kt + \ln [A]_0$$

$$\begin{array}{ccccccc} \ln [A]_t & = & (-k)t & + & \ln [A]_0 \\ \uparrow & & \uparrow & \uparrow & \uparrow \\ y & & m & x & b \end{array}$$

- ✓ Το $\ln[A]_t$ είναι γραμμική συνάρτηση του χρόνου.
- ✓ Το γράφημα $\ln[A] - t$ δίνει ευθεία γραμμή,
- ✓ Η κλίση της ευθείας είναι ίση με $-k$
- ✓ Το σημείο τομής με τον άξονα y ίσο με $\ln[A]_0$.

Η συγκέντρωση είναι εκθετική συνάρτηση του χρόνου

$$A = A_0 e^{-kt}$$

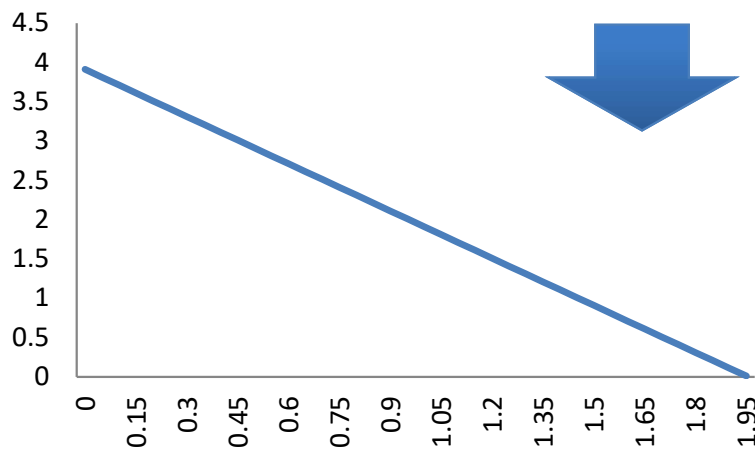
Αν λογαριθμήσουμε την εξίσωση

$$\ln A = \ln A_0 - kt$$

Την έχουμε μετατρέψει σε γραμμική...

Και με βάση τους νεπέριους λογαρίθμους

$$\log A = \log A_0 - \frac{k}{2.303} t$$

Χρόνος Ημι-ζωής (half-life) μιας Αντίδρασης 1^{ης} τάξης

- ✓ Ο χρόνος ημιζωής μιας αντίδρασης, ο οποίος συμβολίζεται ως $t_{1/2}$, είναι ο χρόνος που απαιτείται για τη μείωση της συγκέντρωσης ενός αντιδρώντος στο μισό της αρχικής.
- ✓ Με βάση τον ολοκληρωμένο νόμο της ταχύτητας ισχύει ότι:
- ✓ Όταν $t = t_{1/2}$, τότε $[A]_t/[A]_0 = 1/2$. Συνεπώς:

$$\ln \frac{[A]_t}{[A]_0} = -kt$$

$$\ln \frac{1}{2} = -kt_{1/2}$$

$$t_{1/2} = \frac{-\ln \frac{1}{2}}{k} = \frac{\ln 2}{k}$$

Από τη διπλανή εξίσωση προκύπτει ότι ο $t_{1/2}$ για το νόμο ταχύτητας 1^{ης} τάξης **δεν** εξαρτάται από την αρχική συγκέντρωση κανενός αντιδρώντος.
Συνεπώς, **ο χρόνος ημι-ζωής παραμένει σταθερός** καθ' όλη την διάρκεια της αντίδρασης

$$t_{1/2} = \frac{0.693}{k}$$

Ολοκληρωμένος Νόμος της Ταχύτητας για Αντίδραση 2^{ης} τάξης

Κανόνας ολοκλήρωσης

A → προϊόντα

t=0 [A]₀
t=t [A]_t

$$\int_{A_0}^{A_t} \frac{d[x]}{x^2} = -\left(\frac{1}{[A]_t} - \frac{1}{[A]_0}\right)$$

$$u = -\frac{d[A]}{dt}$$

$$u = k [A]^2$$

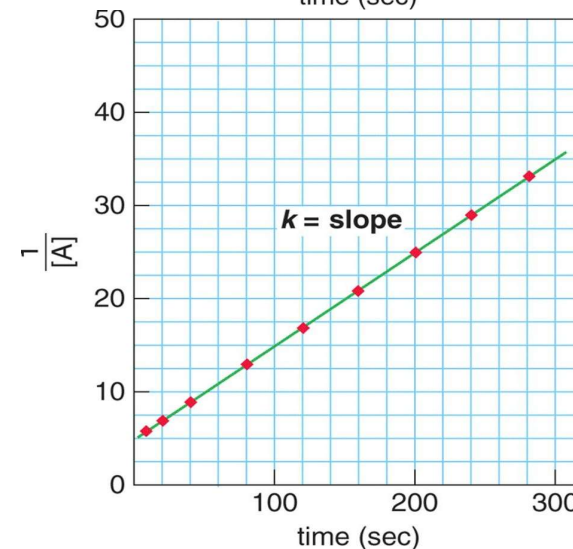
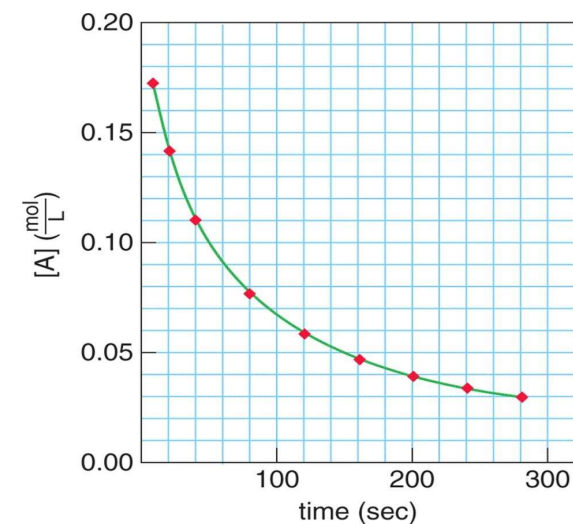
$$-\frac{d[A]}{dt} = k [A]^2$$

$$-\frac{d[A]}{[A]^2} = k dt$$

$$-\int_{[A]_0}^{[A]_t} \frac{d[A]}{[A]^2} = k \int_0^t dt$$

$$\frac{1}{[A]_t} - \frac{1}{[A]_0} = kt$$

$$[A]_t = \frac{[A]_0}{1 + kt [A]_0}$$

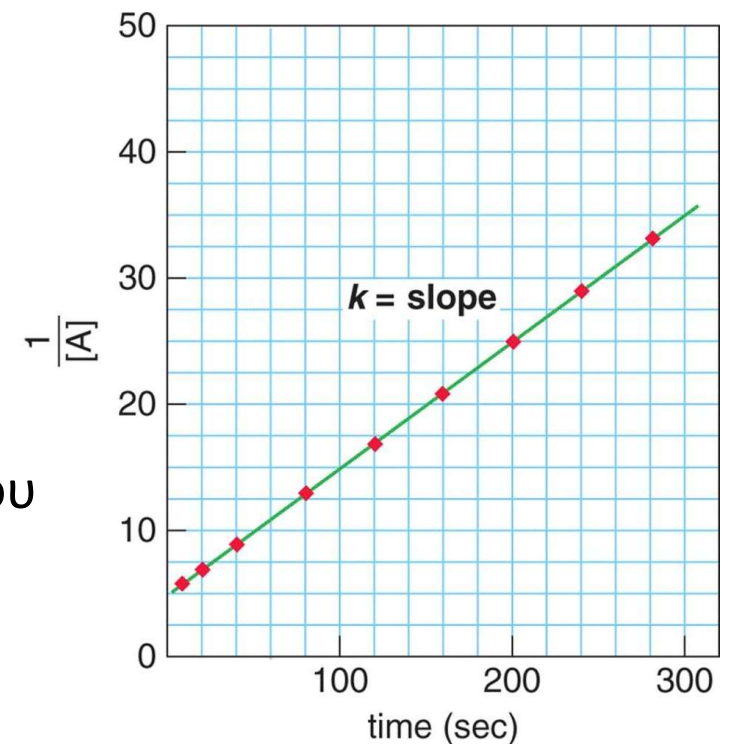
$$\frac{1}{[A]} = \frac{1}{[A]_0} + kt$$

Ολοκληρωμένος Νόμος της Ταχύτητας για Αντίδραση 2^{ης} τάξης

Ο ολοκληρωμένος νόμος μπορεί να γραφτεί και ως εξής:

$$\frac{1}{[A]_t} = kt + \frac{1}{[A]_0}$$

- ✓ Το $1/[A]_t$ είναι γραμμική συνάρτηση του χρόνου
- ✓ Το γράφημα $1/[A]_t$ δίνει ευθεία γραμμή,
- ✓ Η κλίση της ευθείας είναι ίση με k
- ✓ Το σημείο τομής με τον άξονα y ίσο με $1/[A]_0$.

Χρόνος Ημι-ζωής (half-life) μιας Αντίδρασης 2^{ης} Τάξης

Ο χρόνος ημι-ζωής για μια αντίδραση 2^{ης} τάξης υπολογίζεται ως εξής:

Όταν $t = t_{1/2}$, τότε $[A]_t/[A]_0 = 1/2$. Συνεπώς:

Ο χρόνος ημι-ζωής **εξαρτάται** από την αρχική συγκέντρωση του αντιδρώντος. Όσο χαμηλότερη η αρχική συγκέντρωση, τόσο μεγαλύτερος ο χρόνος ημι-ζωής.

$$\frac{1}{\frac{1}{2}[A]_0} = kt_{1/2} + \frac{1}{[A]_0}$$

$$\frac{2}{[A]_0} - \frac{1}{[A]_0} = kt_{1/2}$$

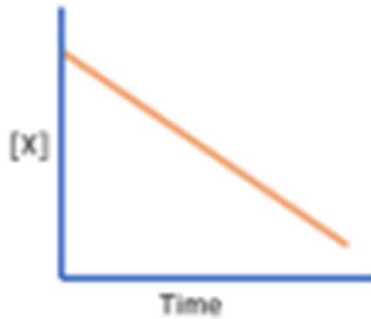
$$t_{1/2} = \frac{1}{k[A]_0}$$

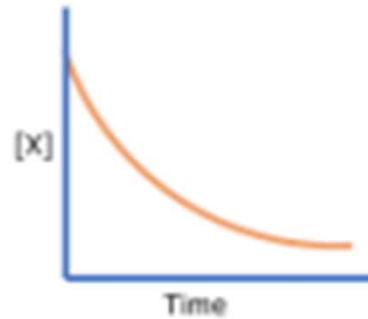
- ✓ Ο χρόνος ημι-ζωής για δευτέρας τάξης αντιδράσεις εξαρτάται από τις συγκεντρώσεις των αντιδρώντων και επομένως μεταβάλλεται καθώς η αντίδραση εξελίσσεται.

Χαρακτηριστικά γραφήματα αντιδράσεων

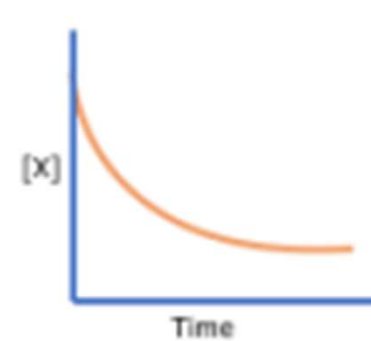
Μηδενικής τάξης

1^{ης} τάξης

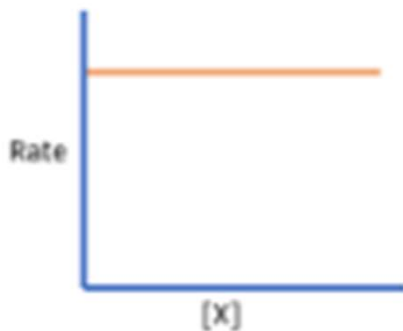

2^{ης} τάξης

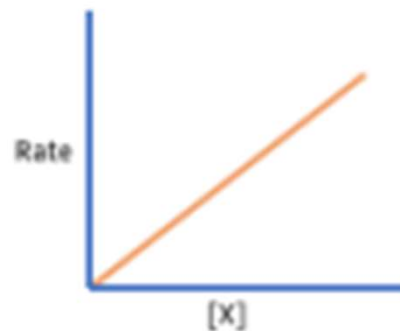

Συγκέντρωση αντιδρώντος συναρτήσει του χρόνου

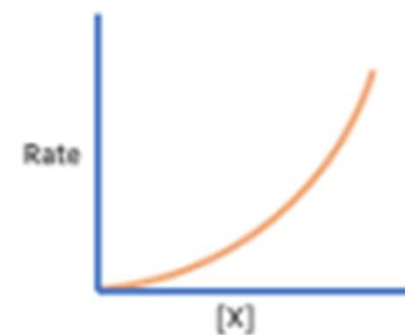
Μηδενικής τάξης

1^{ης} τάξης

2^{ης} τάξης

Ταχύτητα (ρυθμός) συναρτήσει της συγκέντρωσης

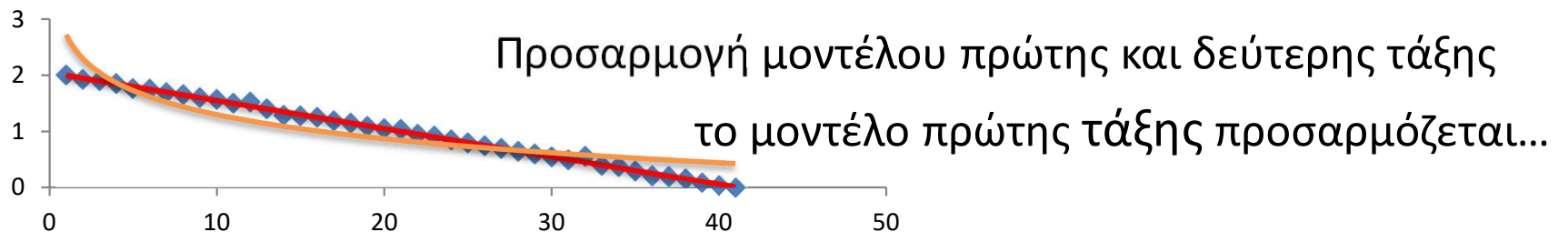
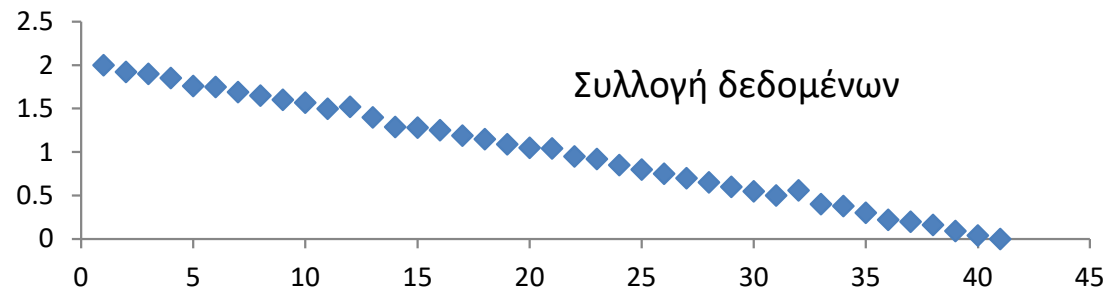
Πειραματικός προσδιορισμός της τάξης αντίδρασης

1. Μέθοδος των κινητικών εξισώσεων

α. συλλογή πειραματικών δεδομένων

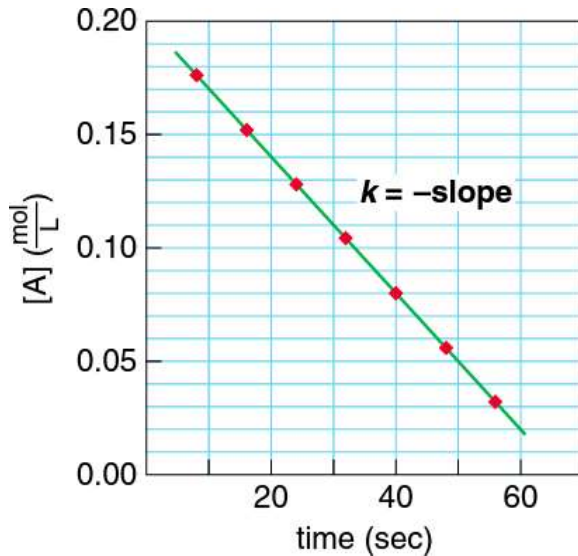
β. έλεγχος προσαρμογής των δεδομένων σε εξισώσεις μηδενικής πρώτης και δεύτερης τάξης

Συγκέντρωση αντιδρώντος συναρτήσει του χρόνου

Μηδενικής τάξης

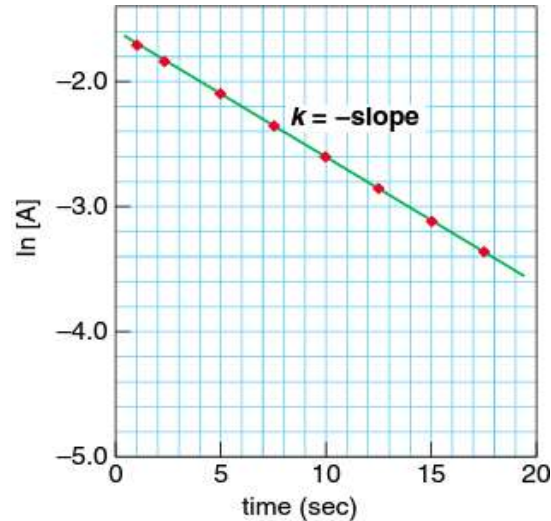

$$[A]_t = -k t + [A]_0$$

η συγκέντρωση του A είναι γραμμική συνάρτηση του χρόνου

$$C \propto t$$

1^{ης} τάξης

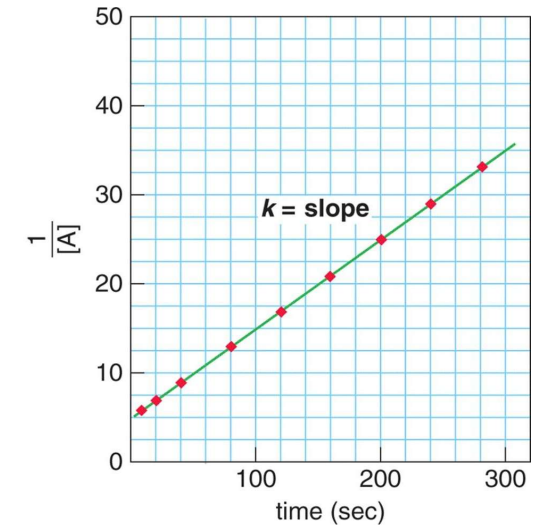

$$\ln[A]_t = -k t + \ln[A]_0$$

ln συγκέντρωσης του A είναι γραμμική συνάρτηση του χρόνου

$$\ln C \propto t$$

2^{ης} τάξης

$$\frac{1}{[A]_t} = k t + \frac{1}{[A]_0}$$

το αντίστροφο της συγκέντρωσης του A είναι γραμμική συνάρτηση του χρόνου

$$\frac{1}{C} \propto t$$